

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

הדרה וגזענות באמל"ט בתקופה הקולוניאלית

פרופ' דב סטוצ'ינסקי | היסטוריה כללית

Early Modern Exclusion and Racism in Colonial Latin America | 18-3207

שיעור _____	סוג הקורס:
2 נ"ז _____	היקף נ"ז:
תשפ"ז _____	שנת לימודים:
א' _____	סמסטר:
ג' בין 12:00-13:30 _____	יום ושעה:
ג' 11:00 _____	שעת קבלה:
claude.stuczynski@biu.ac.il _____	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

שימו לב:

בכל סעיף יש שורות הסבר עם רקע אפור (כמו בטקסט שאתם קוראים עכשיו).
יש למחוק שורות אלה במסמך הסופי לסטודנטים (כולל פסקה זו וההמלצות וההרחבות
בשני העמודים האחרונים).

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

קורס זה ימקם את לידת הגזענות המודרנית בדפוסים של הדרה חברתית שנוצרו בתחילה בחצי-האי האיברי ביחס למיעוטים אתנו-דתיים, והשתלבו במציאות הקולוניאלית באמריקה הלטינית וברזיל, בין המאות ה-15 וה-18. מדובר על הצגה של היסטוריה אלטרנטיבית ומפותלת של התהוות הגזענות המודרנית, המתמקדת בתפקידה של ספרד ופורטוגל והמושבות הקולוניאליות, לעיצוב ולגיבוש המחשבה הגזענית.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הלומדים יתארו את המעבר בין מנגנוני ההדרה בספרד ובפורטוגל שהתמקדו כנגד המיעוטים האתנו-דתיים של הקונברסוס והמוריסקוס, למציאות הקולוניאלית בברזיל ובאמריקה הספרדית אל מול "אינדיאנים", שחורים ומסטיזוס.
2. הלומדים יגדירו את הסיבות שמנגנוני הדרה עברו מהתמקדות במוצא ובהתנהגות לשימת דגש על צבע האור ומבנה הגוף.
3. הלומדים יכתבו על התופעות שידונו בקורס מתוך גישה מורכבת וביקורתית.

מיומנויות

היכולת להגיע לתוצר או תוצאה בצורה יעילה בשימוש בידע שהתפתח.

1. הלומדים ינתחו הסברים של חוקרים ומקורות ראשוניים.
2. הלומדים יעריכו את הייחודיות של התופעה הנלמדת לפי זמן ומקום.

ערכים (במידה ורלוונטי)

זכויות אדם, כבוד הפרט, אחרות, הגזע כהמצאה.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

ניתן לתכנן תהליך למידה פעיל לכל הקורס או לפרט עבור כל שיעור פעילות של למידה פעילה בטבלה הבאה:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת
1	הדרה חברתית וגזענות: הבהרת מושגים. התיזה המודרניסטית (חנה ארנדט); התיזה הפרימודיאליסטית (בנימין אייזק) והתיזה "האיבריסטית" של הקורס הזה	הרצאה וניתוח טקסטים	Arendt, Isaac; Hering Torres
2	ספרד ופורטוגל בשלהי ימי הביניים ו"המפנה הגניאלוגי"	הרצאה	Nirenberg
3	תופעת הקונברסוס והיווצרות "חוקי טוהר הדם"	הרצאה וניתוח טקסטים	ביינראט
4	היווצרות "חוקי טוהר הדם" במאות ה-16 וה-17 בספרד ובפורטוגל	הרצאה	Bethencourt

5	גילויי, כיבוש וקולוניזציה של העולם החדש: המבט האנושי	הרצאה וניתוח טקסטים	אליאב-פלדון, חמש מאות שנה
6	היחס אל הגירת הקונברסוס והמוריסקוס; היחס אל האינדיאנים: מבט על	הרצאה	Cook,
7	העבדים השחורים וראשית סוגיית המסטיזוס	הרצאה	Schwartz
8	האתגר של המסטיזוס בחברה ובכנסייה: המקרה של פרו במאה ה-16	הרצאה וניתוח טקסטים	Hyland
9	תמורות בחברה הקולוניאלית והתבססות מנגנוני ההדרה	הרצאה	Schwartz
10	חוקי טוהר הדם: השוואה בין אמריקה הספרדית לברזיל הקולוניאלי	הרצאה	Schwartz
11	המעבר בין הדרה של דת ומוצא להדרה על בסיס צבע האור: גזענות או מעמדיות?	הרצאה	Visson
12	התפתחות חברת ה-CASTAS "והראייה" האיקונוגרפית במקסיקו	הרצאה וניתוח תמונות	Martinez; Carrera
13	גזענות והדרה: הייבוא האירופאי	הרצאה	Bethencourt
14	המקרה של האיים הקאריביים במאות ה-17- 18. סיכום ומסקנות.	הרצאה וניתוח תמונות	Klein; Schaub

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)
*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
20 % מהציון הסופי	עבודת רפרט
10 % מהציון הסופי	השתתפות פעילה
70 % מהציון הסופי	מבחן סופי

דרישות הקורס

- מטלות – עבודת רפרט, השתתפות פעילה בקורס.
- נוכחות – אם יש דרישת נוכחות, 80-85% נוכחות.

ביבליוגרפיה:

אליאב-פלדון, מירי (עורכת), **בעקבות קולומבוס: אמריקה 1492-1992**. ירושלים:
מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, 1996.
אליאב-פלדון, מירי, **חמש מאות שנה לגלוי אמריקה**. תל-אביב: משרד הבטחון -
ההוצאה לאור, 1992.
ביינארט, חיים (עורך), **מורשת ספרד, ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס,**
תשנ"ב.

ברונר, פרד, ואילן רחום. *המעצמה העולמית הראשונה : ספרד, אירופה ואמריקה בראשית העת החדשה*. ירושלים: כרמל, 2007.

גינזברג, איתן, ג'נוסייד: מפגש ועימות : השמדת העמים האינדיאנים של אמריקה הספרדית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2009.

זכאי, אביהו. *אירופה והעולם החדש : גילוי אמריקה וכיבושה על ידי מדינות אירופה במאות הט"ו-י"ז: מקורות ותעודות*. ירושלים: אקדמון, 1993.

קרנר, אלכס, עידן התגליות הגיאוגרפיות האירופי 1415-1650 "ארצות חדשות ועולם בלתי מוכר" בתוך: על סף העת החדשה : אירופה 1350-1600. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2016.

רחום, אילן. *ברזיל בעבר ובהווה : האליטה והעם*. תל-אביב: פפירוס, 1990.

Arendt, Hannah. *The Origins of Totalitarianism*. New York: The Library of America, 2026.

Bethencourt, Francisco, *Racisms: From the Crusades to the Twentieth Century*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2013.

Bethencourt, Francisco and Adrian J Pearce, *Racism and Ethnic Relations in the Portuguese-Speaking World*. Oxford: Oxford University Press, 2012.

Boxer, C. R. *Race Relations in the Portuguese Colonial Empire, 1415-1825*. Oxford: Clarendon Press, 1963.

Carrera, Magali Marie. *Imagining Identity in New Spain: Race, Lineage, and the Colonial Body in Portraiture and Casta Paintings*. Austin: University of Texas Press, 2003.

Cook, Karoline P., *Forbidden Passages: Muslims and Moriscos in Colonial Spanish America*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2017.

Eliav- Feldon, Miriam, Benjamin H Isaac, and Joseph Ziegler. *The Origins of Racism in the West*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

Feros, Antonio, *Speaking of Spain: The Evolution of Race and Nation in the Hispanic World*. Cambridge: Harvard University Press, 2017.

Hering Torres, Max-Sebastián, María Elena Martínez, and David Nirenberg, eds. *Race and Blood in the Iberian World*. Zürich: Lit, 2013.

Hyland, Sabine. *The Jesuit and the Incas: The Extraordinary Life of Padre Blas Valera, S.J.* Ann Arbor: University of Michigan Press, 2007.

Ingram, Kevin. *Converso Non-Conformism in Early Modern Spain: Bad Blood and Faith from Alonso de Cartagena to Diego Velázquez*. Cham: Springer International Publishing, 2022.

Jackson, Robert H. *Race, Caste, and Status: Indians in Colonial Spanish America*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 1999.

Klein, Herbert S. *African Slavery in Latin America and the Caribbean*. New York: Oxford University Press, 1986.

Martínez, María Elena, *Genealogical Fictions: Limpieza de Sangre, Religion, and Gender in Colonial Mexico*: Stanford: Stanford University Press, 2008.

Nirenberg, David. *Communities of Violence: Persecution of Minorities in the Middle Ages*. Princeton, N.J: Princeton University Press, 1996. Print.

Roth, Norman, *Conversos, Inquisition, and the Expulsion of the Jews from Spain*. Madison: University of Wisconsin Press, 1995.

Schaub, Jean-Frédéric, *Political Authority, Otherness, and Race in Iberian Early Modern Societies*. London: Routledge, 2025.

Schwartz, Stuart B. *Blood & Boundaries: The Limits of Religious and Racial Exclusion in Early Modern Latin America*. Waltham, Massachusetts: Brandeis University Press, 2020.

Vinson, Ben. *Before Mestizaje: The Frontiers of Race and Caste in Colonial Mexico*. New York: Cambridge University Press, 2018.

אגף למידה עומד לרשות המרצים – צרו קשר:

1. סדנאות – מומלץ לעקוב בקבוצת הוואטס-אפ השקטה ([לינק](#)), במיילים ([לינק](#)), באתר המודל למרצות ומרצים ([לינק](#)) ובאתר האגף ([לינק](#))
2. מערכת המודל – כיצד לשפר את העיצוב וללמוד על כלים פשוטים
3. למידה פעילה – כיצד להפוך את הלמידה לאקטיבית
4. הערכה מעצבת – כיצד לבנות אותה
5. מיומנויות – כיצד לחדד ולתאם ציפיות בנושא זה
6. כלים פדגוגיים – המלצות על כלים פדגוגיים